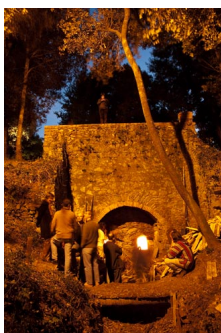

L'home ha utilitzat, des de molt antic, l'aigua, l'argila, la llenya i altres elements, per construir els seus habitatges a partir de l'obtenció de teules, rajols, maons, etc. i ha trobat tots aquests elements als boscos. Per això, és també al mig del bosc on es conserven les restes de les antigues rajoleries. Al terme municipal de Forallac, i particularment a l'àmbit del massís de les Gavarres, trobem nombroses restes d'aquestes significatives i interessants construccions.

Rajoleria de Can Frigola

Dins el terme de Sant Climent de Peralta és on trobem una de les rajoleries més interessants i més ben conservades del massís de les Gavarres. La més significativa de totes elles és la del mas Frigola, que va ser restaurada per la Fundació Amics del Patrimoni amb el suport de l'Ajuntament de Forallac i la col·laboració de l'Associació Cultural El Cau del Pins de Sant Climent de Peralta.

Antigament, els rajolers que thi reballaven a la rajoleria tenien la terra per fer les peces apilonada al mig d'una plaça i amb l'aigua que obtenien del pou, en feien una barreja dins les basses. Tot seguit, el fang que s'aconseguia es retirava de les basses i es dipositava en diferents motlles per obtenir diverses peces de fang: rajols, teules, etc. Es deixaven assecar al sol sota una fina capa de sorra que impedia que s'enganxessin o s'embrutessin i, quan l'obra ja era seca, es dipositava a l'interior de la rajoleria, sobre la graella, per la portella, i quan ja estava tot a punt s'encenia la foganya de dues boques que s'havia d'alimentar constantment. Seguidament, i un cop cuita l'obra, es deixava refredar, es desenfornava i s'apilava per facilitar-ne el transport. En cada fornada s'obtenien vint tones d'obra i es trigava quinze dies a fer-la. L'època ideal per a les fornades era entre els mesos de març i octubre, per tant, es deixaven de banda els mesos d'hivern durant els quals es recollia la llenya i es condicionava la rajoleria per a la temporada del bon temps.

Gràcies als treballs de restauració que s'han realitzat, el 7 de juny de 1997 es va inaugurar la rajoleria coincidint amb la Festa del Segar i del Batre. Els treballs van ser coordinats pel tècnic en Medi Ambient Dani Sabater, de la Bisbal d'Empordà i es van iniciar després que els propietaris, la família Ribas, la cedissin per 25 anys a la Fundació Amics del Patrimoni. Es va desbrossar la rajoleria i els elements del seu entorn —pou, esplanada de les basses, etc.— i es van aixecar les parets fins al nivell original que havien tingut.

Posteriorment, l'any 2005, l'Ajuntament de Forallac hi va tornar a intervenir, per acabar de consolidar l'estructura i implementar elements de seguretat, amb l'objectiu de poder-la posar en funcionament amb motiu de la II Cuita de Forns de Rajoler de les Gavarres. Es a decidir enderrocar els 14 arcs de la solera, que van ser substituïts per 12 de nous, de major gruix i separació entre ells. El material amb el qual estaven fets els antics arcs constava d'una barreja d'argiles vermella i blanca i desengreixants naturals amb un punt de fusió d'uns 1200 °C, possiblement preparats expressament per a la funció que havien de tenir, aguantar la pressió i la temperatura de les coccions. Aquests materials van ser substituïts per rajols d'alta temperatura. Amb tot això es va assegurar que la foganya del forn aguanti la pressió i la temperatura adequada de totes les coccions que s'hi puguin fer.

La recuperació d'aquest conjunt patrimonial, que es pot visitar durant tot l'any, de ben segur que servirà per difondre aquesta indústria artesana tan important fa anys a les Gavarres i evitar que caigui en l'oblit.

Rajoleria del Mas Estanyet / Torroella

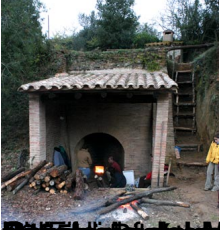
Es troba situada a la dreta de la riera del mas Torroella en direcció al mar, avui en terrenys del mas Estanyet. Hi ha una bonica esplanada i rastret d'obra cuita, així com el forat i les parts del forn, i més amunt els clots i extraccions d'argila. Tenia la riera al costat de l'aigua. Possiblement va ser utilitzada al s.XIX i primeries del XX.

Rajoleria de Fitor

La podem trobar a la riera que s'escorre del mas Puig i Joanola en direcció a l'església de Fitor i el mas Vilar, a l'alçada de la rectoria. S'endevinen l'esplanada i els clots d'extracció d'argila, així com les parets d'argila cuita. En una exploració arqueològica possiblement podria sortir la boca del forn. Aquest forn sembla més antic que el del mas Estanyet.

Rajoleria de Comaleres

Està situada al costat de la riera que s'escorre del coll de l'Olivaret cap a al riera de la Caborca, prop d'aquesta i a l'alçada del darrer camp de l'Olivaret. Hi ha els vestigis d'una edificació amb un gran forn absolutament enterrat vorejat de zones planes i amb aigua propera. Tot el terreny és argilós. Si fos un forn de rajols, cosa encara per demostrat, seria el més antics dels que hi havia hagut al terme de Fitor i es podria datar del s.XIII

ca, f, p, s, t, u, v, w, x, y, z, 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, @, #, \$, %, ^, &, *, (,), ~, `